

Cultura | Actualitzat el 15/05/2016 a les 21:05

John Irving: «Sempre busco les pitjors situacions per als meus personatges»

L'autor presenta "L'Avinguda dels misteris", ambientada a Mèxic i Filipines i plena de referents de la seva pròpia obra | El protagonista és Juan Diego, un escriptor d'èxit que no distingeix els records i la fantasia de la realitat

John Irving | Adrià Costa

Porta un matí intens d'entrevistes, però no ha perdut les ganes de parlar de la seva obra. Als 74 anys -qui ho diria-, l'autor mostra una salut envejable i una conversa que fa restar expectant l'interlocutor. Pensa allò que diu, mastega cada paraula, alligona sense voler-ho, amb aquella autoritat que li dona ser un dels grans autors dels nostres temps. Perquè parlar de John Irving (<http://john-irving.com>) (Exeter, 1942) és fer-ho de literatura majúscula.

El seu darrer llibre, *L'Avinguda dels misteris* (Edicions 62 / Tusquets) (<http://www.grup62.cat/lilibre-lavinguda-dels-misteris-208647.html>), torna a ser una exhibició de talent, en una trama convertida en un retaule de personatges inoblidables on ficció i veritat es fonen fins a estabornir-nos sense remei. Tot comença l'any 2010, quan Juan Diego -un escriptor de 54 anys- agafa un vol cap a les Filipines. La medicació farà que els records siguin tan vius com la realitat, fent present una infantesa en un abocador de Mèxic i les visions de la Lupe, la seva germana, en una odissea captivadora on hi veurem passar jesuïtes, renegats de la guerra del Vietnam, verges, miracles i un tros de vida apassionant.

- *L'Avinguda dels misteris* es dirigeix cap a un final que, un cop llegit, entenem que no

podria ser diferent. Va ser el germen que va originar la novel·la?

- Sempre veig el final d'una història molt abans de triar on hauria de començar aquesta història. La primera cosa que veig és que alguna cosa ha passat i que, sigui el que sigui que hagi de passar, ja ha passat. De manera que tinc una certa inclinació que m'atrau cap als finals abans que els començaments. En el cas de *L'Avinguda dels misteris*, és una miqueta més confús o complicat, perquè durant vint anys l'única història amb què jo treballava era la història de la infantesa.

- Durant molt de temps, aquesta novel·la va ser un projecte de pel·lícula.

- El relat començava amb el germà Pepe, el bon jesuïta, que sent parlar un infant "de la *basura*", un dels nens que treballen a l'abocador. Aquest nen és autodidacta i s'ha ensenyat ell mateix a llegir. El jesuïta, que està molt connectat amb els "*niños perdidos*" d'un orfenat i de seguida em va venir una pregunta al cap: ¿com podria ser possible que l'Església catòlica permetés que aquest noi fos adoptat per una parella d'homosexuals? ¿Quin tipus de miracles necessitaria perquè dos mossens conservadors permetessin que una persona -de la qual ells en són propietaris- passi a les mans d'aquesta parella? Vint anys enrere, quan això era un projecte cinematogràfic, vaig pensar que la Mare de Déu en persona hauria d'intercedir. Aquesta és l'espurna que em fa imaginar tota la història. Sempre començo amb un episodi així.

- Creu que podrem veure la pel·lícula algun dia?

- Sí, n'estic convençut. I la pel·lícula acabarà just quan Juan Diego abandona Oaxaca amb avió amb el senyor Eduardo i ells estan a l'aeroport amb els pollastres corrent. I hi haurà en Rivera, tot plorant, el gos Diablo, i el germà Pepe, recollint les plomes dels pollastres. I ell repetirà el que li diu a Juan Diego a l'Església, quan sap que els capellans el permetran marxar. Per segona vegada, Pepe dirà: "ja t'estic trobant a faltar". Això serà el final de la pel·lícula. De fet, aquest sempre havia estat el destí cap on jo em dirigia.

John Irving. Foto: Adrià Costa

- Quan s'adona que la història ha de ser un llibre?

- Va ser entre el Nadal del 2014 i Cap d'Any. Només aleshores vaig veure que això havia de ser una novel·la abans de ser una pel·lícula. I repeteixo: va ser el final de la novel·la el que vaig veure primer. Pensava que si tot allò havia de ser una novel·la, havia de començar no pas amb la infantesa de Juan Diego, sinó amb el viatge que fa quaranta anys més tard a les Filipines, per mantenir la promesa que li va fer al Gringo Bueno". Ell s'imagina que anirà a retre homenatge al seu pare mort, al cementiri nord-americà que hi ha allà. Però també sabia que aquesta no és la veritable raó per la qual l'envio a les Filipines.

- A Juan Diego l'espera un destí tràgic, amb l'aparició de dos personatges inquietants, les dues dones de negre amb tints vampírics.

- Aquelles dues dones són els seus "àngels de la mort". Tenia molt clar què passaria a l'Església de Guadalupe, a Manila. I també vaig pensar que seria millor que conegués les dues dones abans, a l'aeroport JFK de Nova York. No només l'esperen, a l'Església, sinó que han estat esperant-lo durant tots aquests anys.

- La pel·lícula va néixer amb una localització diferent. Tot era pensat per a què l'acció es situés a l'Índia. Què ha passat per canviar-ho?

- La història ha millorat moltíssim! Això demostra que, de vegades, els fracassos poden ser grans oportunitats.

- Creu que ara guanya en una major credibilitat pel que fa als assumptes de fe?

- A Mèxic, la Fe i l'ambient de creença religiosa són presents a tot arreu. En canvi, l'església catòlica no és present a tot arreu de l'Índia. Per a mi era molt important que els nens del circ busquessin a una mare de Déu en qui poguessin creure. Havien de tenir una relació estreta amb l'Església, tot i que no els agradi la institució feta per la mà de l'home. Però no tenen cap problema amb la part de la creença, de la fe, dels miracles.

- Busquen una Verge en qui creure devotament, i troben la Verge de Guadalupe, no pas la Verge Maria.

- Creuen en Guadalupe perquè té la pell morena, és com ells i ve dels asteques... Efectivament, també tota aquesta desconfiança vers la Verge Maria. M'agrada molt aquesta perspectiva de "guerra entre verges" que pots trobar a Mèxic. I, és clar, no hi ha cap mena de cosa similar a l'Índia. A més, per a mi era molt important això pel relat de l'abocador, perquè el miracle que succeirà és molt millor si aquells infants creixen en aquell ambient complicat, en què la creença i la fe són a tot arreu present. Ara bé, fins i tot com a infants, la Lupe i en Juan Diego desconfien de la institució que anomenem "Església Catòlica". Per això la Mare de Déu ha d'intercedir, proporcionant-los un miracle. I això és molt més creïble a Mèxic.

- El llibre destaca per uns personatges secundaris que roben el cor. En aquest sentit, el *Buen Gringo* és molt important en aquest tram de la història.

- El *Buen Gringo*, l'objector de consciència que fuig de l'exèrcit, és un personatge menor, però molt important. Ell és un jove de vint i pocs anys, una figura romàntica i admirable per a infants que tenen dotze i tretze anys. El lector, a diferència dels nens, sap que té molts problemes, com l'addicció al mescal i a les prostitutes, entre d'altres. A Mèxic, l'any 1970, hi havia moltíssims "*gringos perdidos*" que fugien de la guerra del Vietnam. No tenien lloc on anar, excepte Canadà o Mèxic. El meu primer viatge a Mèxic va ser a finals del 60, perquè hi tenia vells amics que hi havien anat per escapar de la guerra. Si els volia veure, havia d'anar allà, perquè no podien tornar als EUA. La major part d'ells estaven en situacions molt problemàtiques. Va ser més difícil anar a Mèxic i, com bé saps, jo sempre busco les pitjors situacions per als meus personatges! [riu]

John Irving. Foto: Adrià Costa

- De fet, el catastrofisme del destí al qual es veuen abocats els personatges és determinant, a banda de ser una constant de tota la seva obra. També ho és la fiabilitat que tenen els records. En aquesta novel·la, però, és pràcticament impossible de distingir la realitat de la fantasia. Juan Diego té 54 anys i pren una medicació molt forta que ajuda a la confusió.

- Sí, justament per això li dono aquesta medicació. [riu] Quan vaig saber que escriuria aquesta novel·la anant cap endavant i cap enrere, sabia que Juan Diego tenia una tendència natural a sentir-se més viu en els records i en un passat que se li apareix més intens i brillant que tot el

que fa en la seva vida adulta, on camina com un zombi, on aparenta ser més gran, on sembla confós i mig adormit. I per això havia de ser escriptor, perquè viu massa en la seva imaginació, com si fos una droga. Consultant-li la patologia al meu doctor de confiança, vam veure clar que havia de tenir un problema cardíac, de manera que li vam prescriure betabloquejadors. Ell -i tothom- els odia! Això provocava, a més, que si volia mantenir una relació sexual, havia de necessitar alguna mena d'ajuda.. una d'aquelles pastilletes blaves per a disfuncions sexuals...

- *L'Avinguda dels misteris* reflexiona sobre dicotomia entre escriptors de ficció i autobiogràfics. Al final del llibre diu: "allò era el que li sortia millor- només imaginar". En un altre passatge, defineix Juan Diego d'una manera que recorda la seva pròpia obra, quan diu que "el món conspira contra els seus pobres personatges" o "no preguntis en Juan Diego per si alguna cosa és autobiogràfica o no". A John Irving li agrada jugar el paper de Déu de la fantasia, de crear mons des de zero i dotar de fatalisme els personatges?

- [somriu] Amb una diferència: Déu té una bona intenció. Se'ns demana que creiem que Déu ens estima i es preocupa per nosaltres. Que vol el millor per a nosaltres. Però jo sóc un Déu més aviat dolent. Sempre busco les pitjors coses que puguin passar als personatges, com et deia abans. Sóc com un d'aquests déus grecs que decideix convertir-te en granota o en ruc, i fer que la teva dona se'n vagi amb un mico. [riu] Quan vaig començar a escriure, d'adolescent, la meva primera història es basava en coses que jo sabia o coneixia. Però ràpidament, molt ràpidament, em vaig adonar que jo podia crear una història "més bona" que cap de les coses que veritablement han succeït. I quan dic "més bona" vull dir "pitjor". Constantment rebo cartes de lectors que em diuen que els han passat coses terribles i per això els agraden els meus llibres. Sempre els contesto amb cartes empàtiques, però el que no dic mai és que mentre llegeixo la carta amb les seves experiències -reals- ja se m'acudeixen coses pitjors... I això, això és el que jo faig. I això hi ha escriptors que mai no ho aprendran!

- Bona part de les seves influències literàries no són americanes, amb excepció de Nathaniel Hawthorne i Herman Melville. En la seva obra hi ha ressons de Dickens, de Thomas Mann, Flaubert o dels russos.

- La majoria d'escriptors que he llegit com a adolescent i que em van fer voler ser escriptor són narradors del segle XIX. Ells em van canviar la vida: Nathaniel Hawthorne, Herman Melville, Charles Dickens, Thomas Mann, Thomas Hardy, Flaubert, Dostoievski, Tolstoi, García Márquez, Guner Grass... En aquest sentit, les meves lectures són més internacionals que americanes. Melville va ser una guia forta, també *La lletra escarlata*, un llibre molt emblemàtic per a mi, sobre el puritanisme sexual a l'Amèrica del Nord. També el predestí sobre el qual Thomas Hardy sempre va escriure. Evidentment, això va tenir un ressò molt fort en el meu interior.

- A *L'Avinguda dels misteris* també apareix citat Graham Greene, un autor que em sembla especialment rellevant per la controvèrsia que va crear entre els catòlics (els capellans deien que era "inapropiat").

- M'agrada Graham Greene (https://ca.wikipedia.org/wiki/Graham_Greene), i la cita no és pas gratuïta, molt ben vist. Però ell no és una influència per a mi. Jo vaig llegir Greene quan ja era estudiant universitari i aleshores ja era massa tard com perquè ell esdevingués un model de conducta per a mi.

- També surt citada Jeanette Winterson (https://ca.wikipedia.org/wiki/Jeanette_Winterson)

- Winterson, Günter Grass, Greene, Gabo o Carlos Fuentes són escriptors moderns que m'agraden molt. Tots ells són escriptors que van venir més tard a la meua vida, i no poden entrar en la mateixa categoria que els autors del segle XIX que et deia abans, que em van marcar per sempre. I clar que n'hi ha d'altres, contemporanis o moderns. No sóc l'únic autor a qui li agrada la trajectòria novel·lista del segle XIX! Per exemple, per dir-te'n dos: Umberto Eco o Jonathan Franzen, que em recorda molt al que feia George Eliot

(https://ca.wikipedia.org/wiki/George_Eliot) . Ells també escriuen aquests tipus de novel·les.

John Irving. Foto: Adrià Costa